

ธ.ก.ส. รู้ซึ้งถึงคุณค่างานศิลปะ "เรือจำลอง"

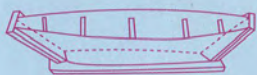
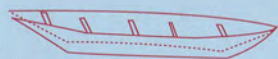
อันมุ่งบอกถึงความรักและผูกพัน

ต่อวิถีชีวิตริมน้ำของคนไทย

เรือจำลอง

วิถีไทย

จากอดีตสู่ปัจจุบัน

ใน สมัยโบราณ การเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของคนไทย มักจะเลือกในทำเลที่ใกล้กับแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง เพราะน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต คนไทยจึงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำมาแสนนาน

แต่ก่อนแต่ไรมา ไม่ว่าจะมองไปทางใดจะเห็นแม่น้ำลำคลองที่มีน้ำใสสะอาดชื่นตาชื่นใจ ประกอบกับชีวิตของคนไทยที่เรียบง่ายคู่กับสายน้ำ เมืองไทยจึงได้รับสมญานามว่า “เวนิสแห่งตะวันออก” เนื่องจากการคมนาคมในชีวิตประจำวันจะอาศัยการสัญจรไปมาทางน้ำ เป็นภาพจับตาจับใจผู้ได้พบเห็นตลอดมา

การสัญจรทางน้ำ จึงได้กลายเป็นเส้นทางสำคัญที่นำเอาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศชาติของเรา เป็นเส้นทางที่นำมาซึ่งการติดต่อสื่อสารถึงกัน และเป็นเส้นทางที่นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจแต่นั้นมา ดังนั้น ไม่ว่าจะไปหนทางใดก็จะต้องพบเห็น “เรือ” ซึ่งเป็นพาหนะสำคัญอยู่ทั่วไป

ตาม

ความนิยมของสากล “เรือ” ได้ถูกแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ

เรืออาศัยกำลังคน เคลื่อนที่ได้โดยการแจว พาย หรือ ถ่อ เช่น เรือพาย เรือใบ

เรืออาศัยกำลังลม กระแสน้ำ และธรรมชาติ ช่วยให้เรือเคลื่อนที่ไป โดยจะมีการติดตั้งใบเรือเพื่อรับลมให้ช่วยพัดพาเรือให้วิ่งออกไปได้อย่างรวดเร็วด้วย เช่น เรือสำเภา

เรืออาศัยกำลังเครื่องจักร เคลื่อนที่ได้โดยใช้เครื่องจักรไอน้ำ หรือ เครื่องยนต์ มาช่วยในการเดินเรือแทนการใช้แรงคนและลม เช่น เรือกำปั่นไฟ

“เรือไทย” ส่วนใหญ่จะมีรูปร่างคล้ายคลึงกันมาก ทั้งนี้มีสาเหตุจากการสร้างเรือแต่ละแบบของนายช่างจะคำนึงถึงประโยชน์ใช้งานในท้องถิ่นเป็นหลัก ส่วนรายละเอียดของส่วนประกอบต่าง ๆ ของเรือล้วนเป็นความคิดสร้างสรรค์ของนายช่างแต่ละคนที่จะตกแต่งเรือของตนเองให้สวยงามเป็นเอกลักษณ์ของตน

สำหรับรูปแบบของเรือที่เอื้อประโยชน์ต่อภูมิประเทศที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น มีลักษณะดังนี้

ภาคเหนือ สภาพภูมิประเทศมีภูเขากระจัดกระจายทั่วไป อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้หนาแน่น มีสายน้ำผ่านตามโขดหินและแก่งมากมาย การใช้เรือสัญจรทางน้ำจึงต้องเป็นเรือแบบลูกทุ่งสามารถทนทานต่อแรงของกระแสน้ำที่พาเรือไปกระทบกับโขดหิน เรือจึงต้องมีความแข็งแรงทนทานไม่แตกได้ง่าย ประกอบกับทางภาคเหนือสามารถจัดหาไม้ขนาดใหญ่และแข็งแรงพอที่จะใช้งานได้มีมากมาย เรือที่ใช้จึงเป็นเรือขุดจากไม้ทั้งต้น เช่น เรือชะล่า เรือพายม้า เรืออีโปง

ภาคอีสาน กระแสน้ำจะเชี่ยวและรุนแรงมากกว่าภาคอื่น ๆ ประกอบกับได้น้ำมีแก่งหินมากมาย เวลาใช้เรือสัญจรต้องให้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปแล้วประชาชนมีอาชีพในการทำประมงน้ำจืด เรือที่ใช้มีทั้งเรือขุดจากไม้ทั้งต้นและเรือต่อ โดยไม้กระดานที่นำมาทำตัวเรือมักจะมีขนาดหนาเป็น 3 เท่าของเรือที่ใช้กันในภาคกลาง เรือในภาคนี้จึงมีน้ำหนักมากเพื่อช่วยในการต้านทานแรงน้ำและพายุตัว เช่น เรือแห เรือยอ

ภาคกลาง เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป เมื่อดึงดู น้ำหลาก น้ำจะไหลท่วมทุ่งมองดูเว้งว่างกว้างสุดสายตา ใต้ท้องน้ำจะมีตอไม้และกิ่งไม้กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ชาวบ้านจะมีเรือเป็นพาหนะแทบทุกครัวเรือนเพื่อใช้ไปมาหาสู่กันในยามหน้าน้ำ เรือส่วนใหญ่จึงเป็นเรือต่อมากกว่าเรือชุด เรือของพวกเขาบางที่พบเห็นส่วนมากจะเป็นเรือที่มีรูปร่างสวยงาม มีการประดิษฐ์ตัวเรือด้วยรายละเอียดที่ประณีตบรรจง น้ำหนักตัวเรือเบาและพายได้รวดเร็ว ส่วนเรือที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ เรือสำปั้น เรือมาด เรืออีแปะ

ภาคใต้ เป็นภูเขา มีชายฝั่งติดกับทะเล อาชีพสำคัญของประชาชนในท้องถิ่น คือ การประมง น้ำเค็ม ซึ่งจะต้องใช้เรือที่มีความแข็งแรงทนทานต่อแรงซัดของคลื่นลมได้เป็นอย่างดี เรือที่พบเห็นส่วนมากจึงเป็นเรือประมงแบบต่าง ๆ กับอีกประเภทหนึ่งคือ เรือกอแหละ ซึ่งเป็นเรือที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของทางภาคใต้ มีสีสันสดใสและลวดลายสวยงามข้างลำเรือตามคตินิยมของท้องถิ่น ส่วนพื้นที่ที่เป็นบริเวณป่าชายเลนนิยมใช้กันเป็นเรือต่อหรือเรือชุดขนาดเล็กกันมากกว่า

ปัจจุบัน การคมนาคมของบ้านเราได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา มีการสร้างถนนหนทางขึ้นมากมาย และมีการนำเอารถยนต์มาใช้ในการคมนาคมเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้ความนิยมใช้เรือเป็นพาหนะเดินทางสัญจรลดน้อยลง

เรือชนิดต่าง ๆ จึงค่อย ๆ เลือนหายไปจากแม่น้ำลำคลอง จนแทบจะไม่มีให้ได้พบเห็นอีก จนกระทั่งได้มีผู้คิดริเริ่มสร้าง **"เรือจำลอง"** ขึ้นทดแทนไว้เป็นมรดกทางหัตถศิลป์อันล้ำค่า และเพื่อเป็นการจารึกไว้ในความทรงจำถึงวิถีชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาติไทยในอดีตที่ผ่านมา

"เรือจำลอง" จาก **อุ้มเรือจิว** ของ **คุณกมล วิบูลกิจธนากร** จึงเป็นงานหัตถกรรมที่เกิดจากรักและห่วงแหนในศิลปะและวัฒนธรรมของชาติไทยที่มีมาแต่เก่าก่อน และได้สั่งสมจนเกิดเป็นจินตนาการในการนำเอาเศษไม้ที่กำลั้งจะถูกทอดทิ้งอย่างไร้ค่า มาชุบชีวิตใหม่ให้กลายเป็นงานศิลปะที่เต็มเปี่ยมไปด้วยชีวิต โดยเฉพาะเรือใช้งานจริงที่หมดสภาพไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีก จะถูกนำมาถอดออกเป็นชิ้นส่วนเพื่อแปรสภาพเป็นเรือจำลอง ที่ได้รับการตกแต่ง สลักเสลา ไม่ชิ้นเล็ก

ขึ้นน้อยให้กลายเป็นงานหัตถศิลป์อันทรงคุณค่า

การ สร้างเรือจำลอง เริ่มต้นจากการเลือกขนาดไม้ ความหนาบางของไม้ แล้วจึงนำแผ่นไม้ที่ตัดไว้ตามสัดส่วนของเรือแต่ละประเภท มาวางประกอบเข้ากับแม่พิมพ์ที่ออกแบบไว้เพื่อขึ้นโครงเรือ ทำให้ตัวเรือมีส่วนโค้งเว้าตามรูปร่างที่ต้องการ การเชื่อมไม้ขึ้นส่วนติดประสานกันจะต้องใช้กาวย่างดีก่อนนำออกฝั่งแดดแล้วนำเข้าเตาอบอีกครั้งหนึ่ง เตาอบนี้คุณกมลทำขึ้นใช้เองอย่างง่าย ๆ มีลักษณะเป็นกล่องไม้สี่เหลี่ยมและใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง เมื่ออบเสร็จแล้วจะต้องตกแต่งขัดเกลารด้วยเครื่องกลึงให้เนื้อไม้เรียบ แล้วจึงทาเซลลูล์กให้มันวาวและสวยงาม

ส่วนประกอบหลักของ “เรือจำลอง” คือ **กระดูกงู** เป็นโครงใต้เรือเพื่อตั้งยึดคกงเรือซึ่งใช้เฉพาะเรือจำลองขนาดใหญ่เช่นเดียวกับเรือสำเภาจริง **กบเรือ** เป็นตัวยึดของกราบเรือ ส่วน **กราบจ่อ** ของเรือเป็นตัวทำหน้าที่ป้องกันน้ำเข้าเรือเวลาที่เรือบรรทุกของเทียบหน้า **กราบเรือ** เป็นตัวเสริมข้างเรือ **ลาท** เป็นกันชนของเรือเวลาเทียบท่า และ **กั้วเรือ** เป็นตัวบ่งบอกลักษณะของเรือแต่ละประเภท

ส่วนประกอบของเรือแต่ละชั้นในเรือแต่ละแบบ ได้ถอดแบบมาจากเรือที่ใช้งานจริง ดังนั้น ชั้นส่วนแต่ละชั้นจึงสามารถเคลื่อนไหวได้เช่นเดียวกับเรือจริง เป็นกลไกแห่งชีวิตที่เปี่ยมล้นอยู่ในทุกอณูของลำเรือ และนี่เองคือความมหัศจรรย์ของชิ้นงานและความเป็นอัจฉริยะของนายช่างผู้ประดิษฐ์ ที่ได้ทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจให้กับเรือทุก ๆ ลำในอู่เรือจิวแห่งนี้

หัตถกรรม “เรือจำลอง” แต่ละลำ ประดิษฐ์ขึ้นด้วยฝีมือที่วิจิตรบรรจงและเต็มเปี่ยมไปด้วยจิตวิญญาณของความเป็นช่างฝีมือเอกของคุณกมล วิบูลกิจธนกร กอปรกับพรสวรรค์และประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาเป็นเวลานาน “เรือจำลอง” ทุกลำจึงเปรียบเสมือนบันทึกดัตถแห่งเมืองไทย สะท้อนภาพแห่งชีวิตที่มีกลิ่นอายของวัฒนธรรมอันสุขสงบราบรื่นแบบไทย ๆ แสดงถึงประวัติศาสตร์แห่งความอดทนและการต่อสู้บนสายน้ำ และที่สำคัญที่สุดคือเป็นตัวแทนบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยที่ทุกคนภาคภูมิใจ

เรือกระแชง

เป็นเรือบรรทุกสินค้า
ท้องเรือโค้งกลม ทวนหัวและ
ทวนท้ายเรือกระแชงเป็นทวน
แบบเรียบ จึงมีส่วนทำให้แผ่น
ไม้เปลือกเรือส่วนที่เป็นหัวและ
หางเรือโค้งมน มีแผ่นกระทาง
เหิรหรือแอกวางพาดขวางบน
พื้นตรงหัวและท้ายเรือ

เรือจุง เป็นเรือรับจ้าง สำหรับจูงเรือสินค้า ลากซุง

เรือลำปั้น - เรือมาด

เรือลำปั้น

เป็นเรือต่อ มีหัวและท้ายเรือตัดตรง ส่วนท้ายเรือเข็ดสูงกว่าหัวเรือ

เรือมาด

เป็นเรือประจำบ้านใช้งานทั่ว ๆ ไป หัวเรือและท้ายเรือเรียวยาวงาม มีหูกระต่ายถัดจากหัวเรือและท้ายเรือข้างละอัน

เรือพายม้า - เรืออีแปะ

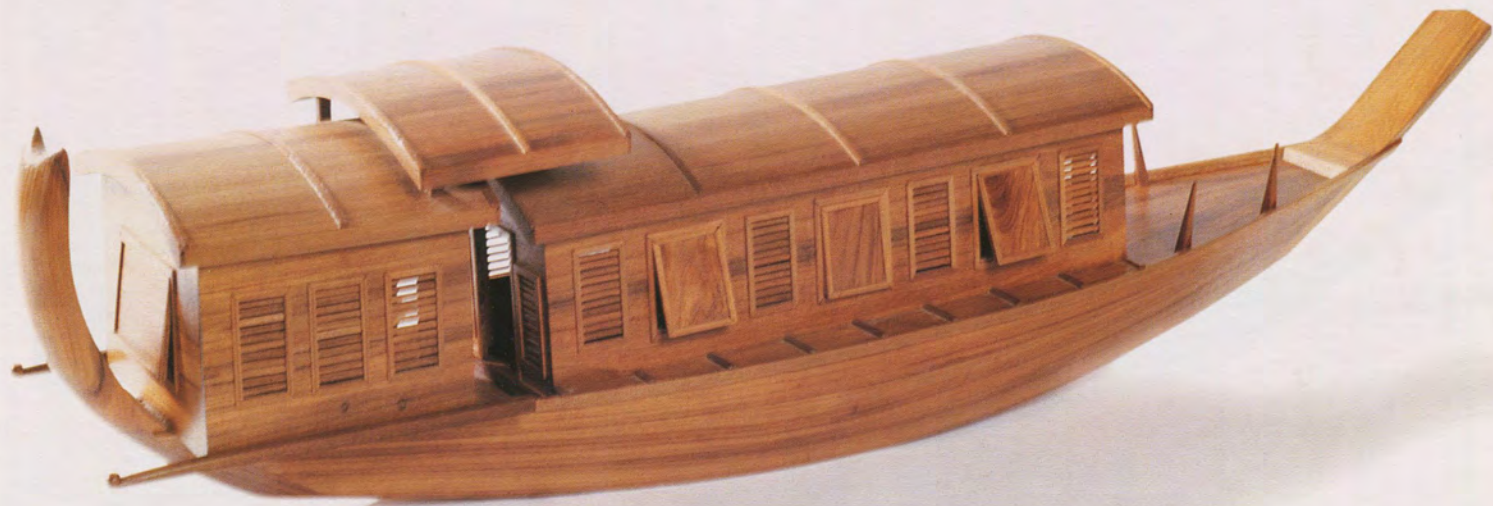
- เรือพายม้า** เป็นเรือขุด มีหลายขนาดขึ้นอยู่กับขนาดของซุงที่จะทำ หัวเรือและท้ายเรือเรียวและงอนพองาม ตรงกลางลำจะป่องออก
- เรืออีแปะ** รูปร่างเรือจะคล้ายเรือสำปั้น แต่หัวเรือจะสั้นกว่า

เรือพยาบาล เป็นเรือต่อเครื่องถ่าย ใช้ดูแลรักษาผู้ป่วยตามลำคลองในกรุงเทพมหานคร

เรือหางยาว เรือรับส่งผู้โดยสารตามลำน้ำ ตัวเรือยาวมีเครื่องยนต์ติดท้ายเรือ

เรือหางแมงป่อง-แก่ง

เป็นเรือชุดท่องเที่ยว มีขนาดยาวและกินน้ำตื้น หัวเรืองอนสูง มีแก่งกลางลำเรือและแก่งท้ายเรือ
สำหรับพักโดยสาร

เรือหางแมงป่อง-ประทุน

ลักษณะเหมือนเรือหางแมงป่อง แต่มีประทุนกลางลำเรือสำหรับบรรทุกสินค้า และมีเก๋งท้ายเรือใช้เป็นที่พักคนโดยสาร

เรือกรรเชียง - เรือหมู

เรือกรรเชียง

เป็นเรือแข่งชนิดหนึ่ง นั่งคนเดียวหรือสองคน

เรือหมู

เป็นเรือขุดจากไม้ซุงขนาดเล็ก หัวเรือและหางเรือதாகเล็กและเหลาให้แบนยื่นแหลมชี้ขึ้น
ใช้โดยสารสำหรับระยะทางใกล้ ๆ

เรืออีกาเกาะลุ่ม - เรือแข่ง

เรืออีกาเกาะลุ่ม หัวเรือ ท้ายเรือ และท้องเรือ จะแหลมเป็นรูปสามเหลี่ยม เหมาะในการพายเรือทวนน้ำขึ้นไป เช่นบริเวณน้ำตกจะพายได้ดีกว่า แต่เวลาจอดเรือจะเอียงและลุ่มง่าย ใช้กันมากในจังหวัดสระบุรี

เรือแข่ง เป็นเรือที่ทางวัด หรือหน่วยราชการร่วมกับวัดสร้างขึ้น ในสมัยก่อนจะจัดเทศกาลแข่งเรือ ในช่วงหลังออกพรรษา

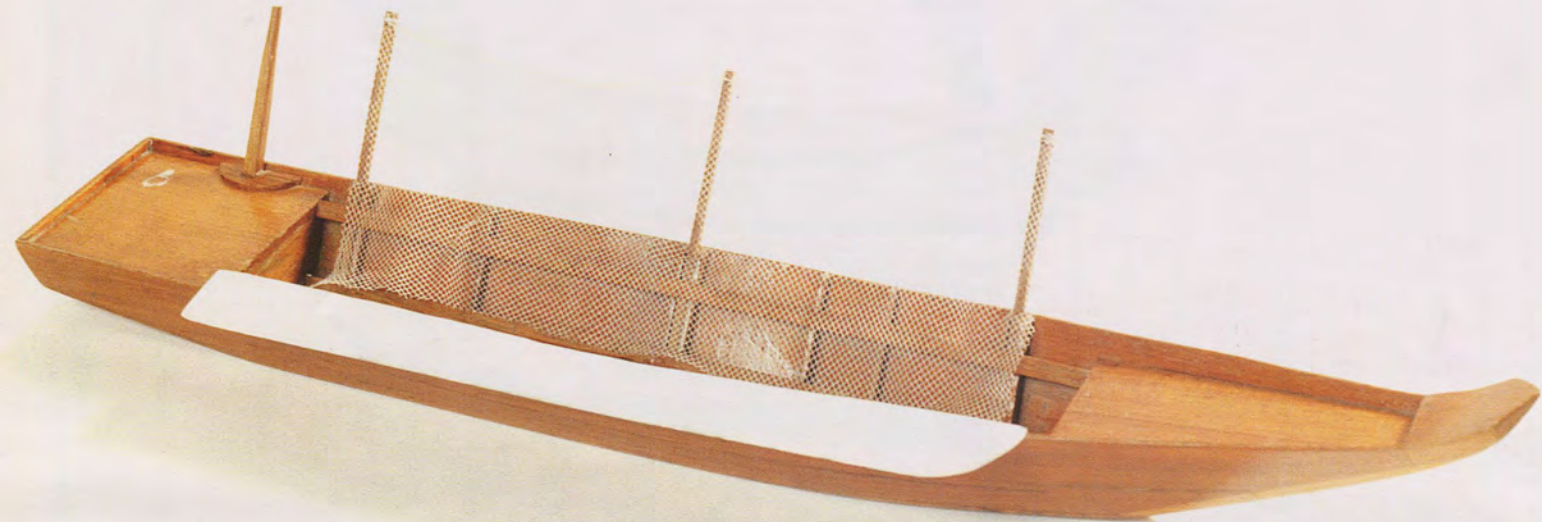
เรือแม่ลั่นคริ่ง เป็นเรือที่ใช้รับส่งผู้โดยสารตามลำน้ำทั่ว ๆ ไป

เรือกลไฟ (เรือปานมารุต) เรือที่ใช้ลากจูงเรือพระประเทียบที่ประทับพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี

เรือกอลแหละ เป็นเรือประมงตามชายฝั่งทะเลทางภาคใต้ มีการเขียนลวดลายสีต่าง ๆ ไว้ข้างลำเรืออย่างสวยงามตามคตินิยมของท้องถิ่น

เรือผีหลอก

เป็นเรือหาปลาในเวลากลางคืน กราบเรือด้านซ้ายจะชิงตาข่ายจากขอบเรือ สูงประมาณ 70-80 เซนติเมตร กราบเรือขวาจะมีกระดานทาสีขาวติดหลักปรับพุ่มได้ ในคืนเดือนหงายเวลาพายเรือ น้ำจะกระเพื่อมกระทบกระดานสีขาว ปลาจะตกใจกระโจนขึ้นเหนือน้ำ ถ้าถูกตาข่ายจะตกลงที่ท้องเรือ

เรือสำเภาไทย

เรือเดินทะเล ใช้ติดต่อกับต่างประเทศ และรับส่งสินค้า
มีเก๋งอยู่ท้ายเรือ

เรือไมโครมด

เป็นเรือที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงออกแบบ เป็นเรือใบขนาดเล็ก มีพระราชดำริสร้างด้วยไม้อัดเพื่อลดค่าใช้จ่าย จัดสร้างด้วยไม้อัดขนาด 4 ฟุต x 8 ฟุต เพียงแผ่นเดียว

เรือ Bounty เป็นเรือรบโบราณของประเทศอังกฤษ
ใช้ลำเลียงสินค้าและคน

เรือไวกิ้ง เรือรับส่งสินค้า ท้องข้างเรือจะป่องกว่าเรือรบ ไม่มีไต้บังธนู จะพบมากในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

เรือสำเภาหัวขาว เป็นเรือสำเภาของไทย ในสมัยที่ยังไม่มีธงไช้ จะใช้สีทาที่หัวเรือเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติ สำหรับประเทศไทย ไช้สีขาวเป็นสัญลักษณ์

เรือสำเภวจีน เป็นเรือท้องกลมยกท้ายไม่สูง ใช้เป็นเรือรับส่งสินค้า และใช้เป็นเรือรบ มีเสา 3 เสา ใบ 3 ใบ มีสมออยู่หน้าเรือ 2 อัน และติดปืนใหญ่ไว้ด้านข้าง

387